

مشاهده
روایت تصویری
این مطلب

کتابداری یکی از نخستین مشاغل تخصصی در آستان قدس رضوی است؛

۴۰ سال خدمت کتابداران به معارف رضوی

کتابخانه‌ها نقش ارزنده‌ای در شکل‌دهی و تکامل دانش بشری دارند. این مراکز در طول تاریخ توانسته‌اند فرصت‌های گوناگونی را در اختیار دانشمندان و پژوهندگان دانش قرار دهند که این نبود جز به مدد کتابداران؛ که سالیان سال محافظان مکتوبات بشری بوده و هستند. کتاب و کتابداری سابقه‌ای دیرینه در فرهنگ و تمدن اسلامی و ایرانی دارد و اسنادی که در این خصوص در مرکز اسناد آستان قدس رضوی موجود است گواه بر این مدعا است. کتابداری، نخستین شغل در کتابخانه حرم مطهر رضوی بوده است. البته تعداد کتابداران این کتابخانه در دوره قاجار نسبت به دوره صفوی به نصف کاهش یافته که این امر بیانگر ایجاد مشاغل جدید در کتابخانه، تقسیم وظایف آنان و توسعه چارت اداری کتابخانه در دوره قاجار است. به طور مثال می‌توان از مشاغل همچون «کاتب»، «کلیددار»، «عزبان»، «ضابط»، «مستوفی» و «مذّهب» در این کتابخانه نام برد. جالب است بدانید از دوره قاجار با افزایش مشاغل و القاب در کتابخانه، اختیارات کتابداران نیز محدود شده است. همچنین شغل «ناظمی» که پیش از مینه ریاست کتابخانه بوده، شکل گرفته است. قدیمی‌ترین سند حرفه کتابداری که متعلق به سال ۱۰۰۹ قمری است در مرکز اسناد آستان قدس رضوی نگهداری می‌شود. این اسناد مربوط به کتابخانه آستان قدس رضوی است و از آن جایی که فعالیت‌ها تنها اسناد موجود در ایران محسوب می‌شوند به نوع خود از شمندوبرای بررسی مشاغل حوزه کتابخانه قابل توجه است.

می‌رسیدند. به طور مثال، کتابداران توسط متولی، یادر بار یا شاه انتخاب می‌شدند که اهمیت کتابخانه در گذشته را نشان می‌دهد. در این میان، «ابوالحسن میرزا شیخ‌الرئیس» از نوادگان فتحعلی‌شاه قاجار، اولین رئیس کتابخانه آستان قدس رضوی به‌شمار می‌آید. در زمان ریاست او تلاش‌های خوبی برای یافتن کتاب‌های مفقوده و تهیه فهرست جامع از کتاب‌های کتابخانه انجام شده است.

انتخاب کتابداران به روش‌های گوناگون

همچنین برخی از کارکنان کتابخانه از جمله کتابداران، صحافان یا رؤسای کتابخانه، از طبقه علما، دانشمندان یا شاهزادگان بودند. بعضی از آنان نیز از سادات برخی دیگر هم از جمله اعضای خانواده‌های آستان قدس رضوی بودند، یعنی به صورت موروثی به این شغل